

ARKIVVERKET

KULTURDEPARTEMENTET

Postboks 8030 DEP
0030 OSLO

Dato	30.11.2021
Din ref.	
Vår ref.	2021/15424
Saksbehandler	SYNSTA/BEVAR

Forslag til ny arkivlov - Arkivverkets hørings svar

Det vises til høring om forslag til ny arkivlov datert 5. oktober 2021.

1. Innledning

Kulturdepartementets høringsnotat fremstår som grundig og velbegrunnet. Arkivverket støtter intensjonen i lovforslaget om at arkivloven ikke skal være til hinder, men kunne stå seg i møte med den teknologiske utviklingen.

Loven er utformet med vekt på prinsipper, rammer og overordnede føringer, hvor nærmere reguleringer i stor grad vil bli gitt i forskrifter. Regulering i forskrifter gir anledning til raskere endringer, og til å møte de behov som oppstår som følge av den løpende utviklingen på arkivfeltet. Det er imidlertid viktig at forskriftsarbeidet kommer raskt i gang, at det blir en bred og grundig prosess, og at ikrafttredelse av forskriftene prioriteres. Arkivverket stiller sin kompetanse og ressurser til rådighet i dette arbeidet.

Arkivverket følger høringsnotatets oppbygging i sitt hørings svar, slik at punktene nedenfor samsvarer med kapittelnummeringen i høringsnotatet. Høringsnotatet er omfattende, og Arkivverket har derfor prioritert å kommentere det som for Arkivverket er viktig og forslag til eventuelle endringer.

2. Formålet med ny arkivlov

Formålsparagrafen innebærer et skifte i fokus fra bevaring av arkiv til større vekt på hvilken rolle arkivene skal ha i samfunnet. Dette er et godt grep. Det er videre positivt at det å skape arkiv som dokumenterer forvaltningen på en forsvarlig måte blir tatt inn i formålsparagrafen. Arkivverket legger til grunn at «*forsvarlig offentlig forvaltning*» i denne sammenhengen omfatter hele den virksomheten som utøves av offentlige organer, dvs. både saksbehandling og generell oppgaveløsning.

Departementet har valgt ikke å liste opp alle typer bruk av arkiv. Det er fornuftig, da det alltid er en risiko for at noe viktig mangler i en slik oppstilling. Arkivverket mener likevel det kan være grunn til at kulturarv legges til i formålsparagrafen. Kulturarv innebærer et annet perspektiv ved arkiv som ikke dekkes godt nok av formuleringen «kjelde til historisk kunnskap». Arkivene inneholder også dokumentasjon som ikke trenger å tolkes som historiske kilder, men som er direkte gjengivelser av kulturarv-ytringer, som lyd, film og fotografi, og Arkivverket ønsker derfor at dette begrepet tas inn i formålsparagrafen.

Arkivverket ser at privatarkiv ikke kan omfattes av formålsparagrafen på samme måte som offentlige arkiv, da pliktene etter loven ikke kan pålegges privatpersoner, organisasjoner og private virksomheter som skaper arkiv. Likevel mener Arkivverket at privatarkivenes betydning bør komme sterkere fram i formålsparagrafen. Arkivverket ønsker å bytte ut begrepet «*verneverdige private arkiv*» slik det brukes i formålsparagrafen med «*private arkiv med rettsleg, historisk og forskningsmessig verdi*». Det er mange private institusjoner som for eksempel helse-, barneverns- eller utdanningsinstitusjoner som skaper rettslig dokumentasjon som er avgjørende for enkeltpersoners rettigheter, og det er derfor viktig å bevare slik dokumentasjon uavhengig av forvaltningsnivå. I merknadene til formålsparagrafen (punkt 2.3 i høringsnotatet), kommer det ikke tydelig nok fram at privatarkiv også kan inneholde informasjon som er viktig for rettssikkerheten til den enkelte.

Forslag til endring i lovformulering § 1:

«Formålet med denne lova er å leggje til rette for ei forsvarleg offentleg forvaltning ved at verksemda til offentlege organ blir dokumentert gjennom arkiv, og at arkiva skal vere tilgjengelege for demokratisk kontroll med forvaltninga for å verne om rettstryggleiken til kvar enkelt, for ei open og opplyst offentleg samtale, som grunnlag for forskning, som kjelde til historisk kunnskap og kulturarv og anna lovleg bruk.

Lova skal òg leggje til rette for at private arkiv med rettsleg, historisk, forskningsmessig verdi blir tekne vare på.»

Forslaget til § 1 støttes med de bemerkninger og endringer som fremkommer ovenfor.

3. Verkeområde. Arkivstyresmakta

Lovutkastet § 2 foreslår et noe utvidet virkeområde. Virkeområdet vil etter forslaget omfatte offentlige organ i stat, kommune og fylkeskommune, forstått som organ som inngår som organisatorisk del av stat, kommune og fylkeskommune. Andre, selvstendige rettssubjekt skal regnes som offentlige organ når det treffes enkeltvedtak eller forskrift. Departementet kan gi forskrift om at selvstendige rettssubjekt som er omfattet av offentleglova § 2 bokstav c eller d også skal omfattes helt eller delvis. Arkivverket støtter at virkeområdet er utvidet, dette forutsetter imidlertid at forskriftshjemmelen blir aktivt brukt.

Det er likevel ønskelig å bemerke at private rettssubjekt som utfører tjenester på vegne av det offentlige og skaper arkiver som er bevaringsverdige i et rettighetsperspektiv, ofte faller utenfor lovforslagets virkeområde. Dette vil kunne være ulike barnevernsinstitusjoner, private opplæringsstilbud osv. Slike institusjoner har vanligvis ikke myndighet til å fatte enkeltvedtak eller forskrift. Utfordringene oppstår gjerne når slike institusjoner legges ned, fordi anbudsperioder utgår uten fornyelse. Dersom det ikke er regulert i lov eller forskrift om hvordan arkivmaterialet skal behandles, vil det ofte gå tapt. Eksempel på dette er NOU 2004: 23 *Barnehjem og spesialskoler under lupen*. Dersom arkivmaterialet ikke finnes vil verken den enkelte ha dokumentasjon på oppholdet sitt, institusjonen selv kan ikke dokumentere hva som har skjedd og samfunnet kan heller ikke forske på feltet.

Departementet legger til grunn at arkivansvaret i nevnte tilfeller skal reguleres via avtaler og eventuell særlovgivning. Et avtalebasert regime vil medføre forskjellsbehandling av innbyggere, siden det vil være opp til partene hvilke avtaler som er inngått. Arkivverket mener at det er betydelig risiko forbundet med et slik system, og mener at det også bør være mulig å inkludere disse i virkeområdet. Arkivverket foreslår derfor at den foreslåtte forskriftshjemmel utvides.

Av høringsnotatet fremgår at §§ 19 og 20 i gjeldende arkivlov er videreført i forslag til § 2 tredje ledd (forskriftshjemmel). Det vil si at den myndigheten Riksarkivaren har i gjeldende arkivlov er videreført, men ikke i samme omfang. Gjeldende bestemmelser i arkivloven er ikke begrenset til eierandel, stemmer eller valg av medlemmer som offentleglova § 2 bokstav c og d er. Arkivverket syn er at §§ 19 og 20 har vært et egnet virkemiddel for Riksarkivarens myndighetsutøvelse, for

eksempel i dialogen om statusen til NRK sitt arkiv, der arkivloven fortsatt delvis skal følges. Ved skifte av status er oppgaveløsningen den samme, og det er viktig at arkivene sikres. Arkivverkets syn er at Riksarkivarens myndighet i denne sammenheng bør videreføres til Nasjonalarkivet i ny arkivlov, og ber om at forskriftshjemmelen utvides til å omfatte §§ 19 og 20 i gjeldende lov i sin helhet.

Forslaget til § 2 støttes med de bemerkninger og endringer som fremkommer ovenfor.

Arkivstyresmakta

Arkivverket støtter forslaget til navneendring, slik det det også ble gjort i vårt hørings svar til NOU 2019: 9. Arkivverket registrerer også at de fleste andre høringsinstansene gjorde det samme, og et navneskifte bør derfor ikke være kontroversielt.

Arkivverket ønsker å påpeke at departementets beskrivelse av Nasjonalarkivets oppgaver, ikke er en fullstendig beskrivelse av oppgavene. Arkivverket har i kraft av å være arkivmyndighet og landets største arkivdepot også drevet utviklingsarbeid som kommer forvaltningen og andre bevaringsinstitusjoner til gode. Før 2014 hadde ikke Arkivverket noen egne virkemidler i dette arbeidet. I 2014 overtok Arkivverket, ved en virksomhetsoverdragelse, den formelle rollen som utviklingsaktør og tilskuddsforvalter for arkivsektoren fra Kulturrådet. Etter dette har Arkivverket forvaltet utviklingsmidler for private og offentlige arkiv og har selv initiert og drifter store utviklingsprosjekter som Digitalarkivet og Innebygd arkivering. Arkivverket har dermed tre roller; arkivmyndighet, arkivdepot og utviklingsaktør. For å løse samfunnsoppdraget med å sikre at dokumentasjon og data blir tatt vare på for ettertiden, at overføring til langtidsbevaring og tilgjengeliggjøring skjer på en effektiv og fleksibel måte, krever dette en ny og innovativ bruk av dataene i arkivene for konvertering, vedlikehold og tilgjengeliggjøring. Dette arbeidet er helt nødvendig, og Arkivverkets rolle som utviklingsaktør på arkivfeltet bør derfor synliggjøres i større grad enn det som fremkommer av departementets beskrivelse i høringsnotatet, og det bør tas inn i lovforslagets § 3.

Forslaget til § 3 støttes med de bemerkninger og endringer som fremkommer ovenfor.

4. Arkivansvaret for offentlege organ

Departementet viderefører ikke Arkivlovutvalgets forslag om å innføre dokumentasjonsplikter, men har isteden valgt å samle en rekke bestemmelser i arkivloven og arkivforskriften knyttet til hvordan arkivplikten skal forstås i en overordnet bestemmelse i § 4 i arkivloven. Dette gjøres blant annet ved å angi hvilke hensyn som skal ligge til grunn for arkivplikten, og er langt på vei en videreføring av § 16 i lovutkastet (NOU: 2019:9). Bestemmelser om arkivplan, som i dag er regulert i forskrift, er også tatt inn i § 4. Til § 4 er det foreslått flere forskriftshjemler, det er både forskriftshjemler som er i gjeldende lov og nye hjemler for å regulere områder der utvalget foreslo dokumentasjonsplikter.

Arkivverket mener det er et godt grep at arkivplikten nå foreslås regulert i en overordnet bestemmelse, som også angir hensynene som skal ivaretas, og at mer detaljert regulering skjer i forskrifter. Det er imidlertid svært viktig at forskriftene som er hjemlet i § 4 utformes på en slik måte at de ikke er til hinder for digitalisering og etablering av sammenhengende tjenester, og gjør det mulig for forvaltningen å arbeide helhetlig og hensiktsmessig med informasjons- og dokumentasjonsforvaltning og orden i eget hus. Arkivverket mener derfor at det er viktig med bred involvering av sentrale digitaliserings- og informasjonsforvaltningsmiljøer i offentlig forvaltning under arbeidet med forskriftene. Nedenfor følger konkrete merknader til §§ 4 og 5.

Merknader § 4

Når det gjelder § 4 første ledd er det positivt at både saksbehandling og oppgaveløsning nevnes eksplisitt og at det fremgår tydelig at arkivplikten ikke bare gjelder dokumenter i tradisjonell forstand, men dokumenter slik det er definert i offentlighetsloven (altså både ustrukturert og strukturert informasjon). Arkivverket støtter departementets intensjon om å bruke et språk

som ikke krever spesielle forkunnskaper. Arkivverket mener det er viktig at ordlyden er i samsvar med intensjonen i lovutkastet. Bruken av verbet "arkivere" i første ledd er imidlertid uheldig fordi det kan gi et inntrykk av at arkivene først oppstår ved en aktiv handling dvs. at «arkivering» innebærer at informasjon tas ut av sin opprinnelige kontekst og deretter blir arkiv. Arkivverket er bekymret for at ordvalget vil kunne bidra til å sementere en forståelse og praksis som er til hinder for digitalisering og hensiktsmessig dokumentasjonsforvaltning i dag og fremover. Arkivverket foreslår å innta understreket tekst, som passer bedre i en digital forvaltning, som forslag til en ny formulering av § 4 første ledd:

«Offentlege organ skal forvalte dokument som er skapte eller mottekne som ledd i verksemda deira, og som har inngått i saksbehandlinga, eller som dokumenterer saksbehandling eller oppgaveløysing som arkiv. Organa skal forvalte strukturert informasjon i databasar og informasjonssystem som arkiv, når den har verdi som dokumentasjon.»

Formuleringen "forvalte som arkiv" bør følgelig også erstatte "arkivere" i forskriftshjemmelen i § 4a).

§ 4 annet ledd regulerer arkivplanen. Arkivverket vil påpeke, for å ivareta lovforslagets formål, at det i større grad bør fremkomme at det i dag arbeides på en annen måte, herunder sammenhengende tjenester, og at opplysninger utveksles maskinelt mellom virksomhetene. Det bør derfor brukes en formulering som legger til grunn at en offentlig virksomhet har arkiver i flertall, og ikke ett arkiv. Det betyr også at informasjon som har "inngått i saksbehandlinga, eller som dokumenterer saksbehandling eller oppgaveløysing" i mange tilfeller vil forvaltes også av andre virksomheter.

Arkivverket mener at det i § 4, andre ledd eksplisitt burde refereres (eventuelt henvises) til § 5 og angi at arkivplanen skal inneholde opplysninger om virksomhetens saksbehandling og oppgaveløsning som dokumenteres i løsninger som forvaltes av andre, samt hvordan arkivansvaret er ivaretatt. Det vil være nødvendig at det dokumenteres i arkivplanen, ikke bare hvordan hver virksomhet organiserer informasjonen den forvalter, men hvordan informasjon forvaltes på tvers av virksomheter.

Departementet har valgt å videreføre journalføringsplikten. Arkivverket har erfart at dagens regler og krav til journalføring ikke fører til tilstrekkelig fangst og sikring av dokumentasjon. Arkivverket er derfor positive til at det i ny forskriftshjemmel bokstav d gis mulighet til å regulere både journalføring og «anna registrering av metadata». Utfasing av journalføringsplikten er med det ivaretatt, og det er Arkivverkets syn at det vil gi offentlig forvaltning mer handlingsrom i digitaliseringsarbeidet og legge til rette innebygd arkivering.

Arkivverket støtter at godkjenningsordning for Noark standarden ikke videreføres, og arbeidet med å utvikle alternative løsninger og rammeverk er allerede igangsatt. Det er positivt at det er foreslått forskriftshjemler om funksjonelle krav til informasjonssystemer og krav til systembeskrivelser av informasjonssystemer. Dette er nødvendig for kunne langtidsbevare og tilgjengeliggjøre digitale arkiver. Forutsatt at utformingen/forskriftenes innhold blir digitaliseringsvennlig, vil de nye forskriftene som er foreslått bidra til å løse noen av utfordringene som Arkivlovutvalget pekte på. Arkivverket kan ikke se at det er foreslått en forskriftshjemmel knyttet til dokumentasjon av automatisert rettsanvendelse. Selv om dokumentasjonsplikten er tenkt regulert av forvaltningsloven, er det ikke gitt at regulering i forvaltningsloven er tilstrekkelig for å sikre informasjon som gjør det mulig å etterprøve saksbehandlingen og sikre dokumentasjon som ivaretar enkeltpersoners rettigheter. Arkivverket anbefaler at en slik hjemmel inntas.

Merknader § 5

Arkivverket støtter at departementet har valgt å innføre en bestemmelse om felles systemer. Bestemmelsens første ledd sier at det kan inngås avtale, Arkivverkets syn er at det er nødvendig at dette skal være en plikt, og mener at «kan» må byttes ut med «skal». Det må også være slik at kravet til å inngå avtale må gjelde for allerede eksisterende felles systemer. Stadig

mer av saksbehandling og oppgaveløsning dokumenteres i fellessystemer og dette vil bli forsterket med flere sammenhengende tjenester og gjenbruk av data i forvaltningen. Erfaringen viser at det i praksis ikke er mulig for forvaltningen å dokumentere saksbehandling og oppgaveløsning på en måte som ivaretar formålene i § 1, dersom en avtale som ivaretar arkivpliktene ikke er inngått.

Arkivverket mener derfor at andre ledd er utfordrende og må tas ut. Det å ta informasjonen ut av den konteksten den er skapt i (felles oppgaveløsning), vil stride med de arkivfaglige hensynene angitt i § 4 første ledd. For at man skal forstå, ettergå og bruke informasjonen, er det viktig å vite hvilke prosesser informasjonen har inngått i og er et resultat av.

Det er foreslått en hjemmel for å gi forskrift om ivaretagelse av arkivansvaret, råderett og avlevering, dette støttes. Det er også behov for å kunne regulere ansvaret for tilgjengeliggjøring av informasjon i felles systemer. Disse vil ofte inneholde informasjon fra statlig og kommunal sektor, som for eksempel er underlagt ulike regimer for forskerinnsyn. Forslagets § 10 femte ledd gir Nasjonalarkivet rett til å avgjøre hvor systemer som har opphav i både statlig og kommunal sektor skal avleveres. Det fremgår ikke hvordan dette materiale skal tilgjengeliggjøres i arkivdepot. Arkivverkets syn er at dersom fellesløsningen avleveres og råderetten går over til Arkivverket, vil innsynsregimet og tilgjengeliggjøringsplikten følge råderetten, slik at forslaget i § 12 om taushetsplikt kommer til anvendelse, herunder forskerinnsyn. Hvis ikke, vil dette medføre betydelige utfordringer for Arkivverket, og resultatet kan bli at arkivene ikke kan brukes til forskning. Det må derfor fremgå tydelig hvilke regler for tilgjengeliggjøring som gjelder for felles systemer, og Arkivverket forslår at «tilgjengeliggjøring» må inntas i foreslått forskriftshjemmel til § 5 og reguleres nærmere der.

Forslaget til §§ 4 og 5 støttes med de bemerkninger og endringer som fremkommer ovenfor.

5. Bevaring og kassasjon

Arkivverket støtter at det arkivfaglige begrepet kassasjon videreføres. Bestemmelser om bevaring og kassasjon tar utgangspunkt i offentlige virksomheters arkivplikt, jf § 4. Arkivplikten innebærer at arkivene skal sikres med hensyn til integritet, autentisitet, anvendelighet, opphav og sammenheng. Arkivplikten omfatter også systemdokumentasjon og metadatarregistrering. Virksomhetenes arkivplikt gjelder så langt Nasjonalarkivet ikke har fattet vedtak om kassasjon, jf § 8.

Arkivverket viser til at bevarings- og kassasjonsvurderinger er sentrale, og er enig i at hva som skal bevares for ettertiden ikke kan være opp til hvert enkelt organ, samt at denne oppgaven skal ivaretas av Arkivverket som i dag. Departementet har i høringsnotatets punkt 5.4.2 gitt nærmere vurderinger av bevarings- og kassasjonsbestemmelser og Nasjonalarkivet som bevarings- og kassasjonsmyndighet. Arkivverket støtter vurderingene, og kan informere om at Arkivverket er i ferd med å nedsette et bevaringsutvalg med eksterne aktører for å utrede hensiktsmessige kriterier for digitalt skapt materiale.

Til hjelp i vurderingen av hvilke arkiv som har verdi utover primærformålet, angir § 9 på overordnet nivå hvilke arkiv som skal bevares for ettertiden. Departementet kan gi nærmere regler og prinsipper for bevaring og kassasjon i forskrift tilknyttet § 9. Reglene skal blant annet danne grunnlag for Nasjonalarkivets bevarings- og kassasjonsvedtak. Dette er et godt grep. Arkivverket stiller sin kompetanse til rådighet og ser frem til å bidra i dette arbeidet.

Departementet (5.4.1) viser til at «*Den arkivfaglige «kassasjon» er namnet på destruksjon av arkivmateriale som ikke skal bevarast, som regel fordi det mangler bevaringsverdi*» Arkivverket er enig i dette. Kassasjon for analogt materiale og digitalt materiale, arter seg forskjellig, men resultatet er det samme, informasjonen destrueres og informasjonen blir utilgjengelig for ettertiden.

Forholdet mellom arkivloven og personvernregelverket omtales nærmere under kapittel 7 nedenfor.

Forslagets § 8 andre ledd. Angående forholdet mellom kassasjon og slettebestemmelser i andre lover, tar departementet høyde for at sletting kan angis i andre lover. Departement viser til at kassasjon betyr destruksjon, mens begrepet sletting ikke nødvendigvis betyr tilintetgjørelse av informasjon, og vil i den betydning av sletting ikke være i strid med kassasjonsforbudet.

Kassasjonsforbudet i arkivloven skal gå foran kassasjonsbestemmelser i særlov, men ikke der det går uttrykkelig frem av særlov at opplysningene skal tilintetgjøres. Arkivverket ser at departementet har foreslått kompenserende tiltak, for å sikre at arkivformålet herunder arkivfaglig bevaringsverdi ivaretas, ved å pålegge sektordepartement plikt til rådføring med Arkivverket (§ 8 tredje ledd). Arkivverket er enig i at dette er et tiltak som er egnet etter formålet og at det er en pliktbestemmelse, men er likevel bekymret. Det kan oppstå situasjoner hvor det er uenighet, og i ytterste konsekvens kan det føre til bestemmelser om kassasjon av arkiv som Arkivverket har vurdert som bevaringsverdig. Det er derfor helt nødvendig at det går tydelig frem hva en rådføring innbefatter. Det må være slik at Arkivverkets bevaringsvurdering har betydelig vekt i en slik prosess. Dette bør fremkomme av lovteksten § 8 tredje ledd.

Departementet uttaler i denne sammenheng «*Sjølvs om Nasjonalarkivet har anledning til å komme med si vurdering i samband med den offentlige høringen, vil det ofte vere for seint*» (kap 7.9.2). Arkivverket er enig i dette, men ber om at dette tydeliggjøres slik at misforståelser unngås. Enten ved at det inntas i § 8 tredje ledd at rådføring skal skje før den offentlige høringen, eller at det kommer klart frem av forarbeidenes lovkommentar.

Forslaget til § 8 støttes med de bemerkninger og endringer som fremkommer ovenfor.

6. Avlevering

Avlevering av arkiv til langtidsbevaring jf. forslaget § 10 viderefører gjeldende rett. Arkivverket er enige i at det er hensiktsmessig å benytte begrepene «avlevering» og «deponering» for offentlige arkiv. Begrepene er godt innarbeidet og beskriver et viktig juridisk skille på hvem som har råderetten til de arkiv som bevares av Arkivverket.

Det er positivt at plikten til å opprette egne arkivdepot for kommuner og fylkeskommuner blir lovfestet, og at selvstendige rettssubjekt med arkivdepotoppgaver for kommuner/fylkeskommuner må følge arkivloven for denne delen av virksomheten sin. På denne måten understrekes betydningen av at kommunale arkiver sikres for ettertiden.

Det skjer stadig utvikling på området slik departementet påpeker, og Arkivverket støtter at nærmere regulering av avlevering gjøres i forskrift. Dette for å imøtekomme behovet for endringer og utvikling.

Videre støttes også at Arkivverket fortsatt skal ha muligheten til å fastsette hvor arkiver med blandet proveniens med opphav i kommunal og statlig sektor skal avleveres. Det er positivt at dette handlingsrommet fortsatt ligger hos Nasjonalarkivet og dersom slike arkiver avleveres til statens arkivdepot, vil innsynsbegjæringer fra forskere og andre kunne behandles etter et avklart innsynsregime, slik som beskrevet under punkt 4.

Kommentarer til enkelte av forskriftshjemlene i § 10

Det er ønskelig å få forskriftshjemlet hvilke opplysninger (metadata) som skal følge arkivet ved avlevering, slik at det framgår tydelig at Nasjonalarkivet har mulighet til å stille krav om dette. Arkivverket foreslår derfor at teksten i bokstav a endres til:

«tidspunkt for avleveringa og hvilke opplysninger som da skal følge arkivet»

Bokstav b støttes. Avleveringsplaner er et viktig virkemiddel for et forutsigbart avleveringsregime. Planene vil omfatte tid for avlevering, hvor avleveringen skal skje, og i hvilket format for å nevne noe. Planene vil legge rammene for et tosidig og forpliktende samarbeid.

Bokstav c omhandler krav til avleveringsformat. Departementets vurdering om at Nasjonalarkivet bare skal ha plikt til å ta imot mediekonverterte papirarkiver fra statlige organ, støttes. Dette er positivt og svært viktig for det videre arbeidet i Arkivverket. Brukerne av våre arkiv har en klar forventning om digital- og brukervennlig tilgang til våre kilder.

Gjennom plikt til digital avlevering vil man på denne måten demokratisere tilgangen til våre kilder uavhengig av fysisk plassering og lesesalens åpningstider. Ved å mediekonvertere, vil særlig hybridarkiver (analogt og digitalt) få økt kvalitet og brukervennlighet. Arkivverket ser at plikt til mediekonvertering vil kunne medføre kortvarige økonomiske omdisponeringer for enkelte. Sett i et større perspektiv vil dette ikke kunne være avgjørende, og er forhold som kan løses.

Mediekonvertering er på sikt samfunnsøkonomisk lønnsomt og vil gi en bedre og effektiv bruk av dataene for samfunnet. Nærmere regulering skal uansett skje i forskrift hvor overgangsløsninger skal ivaretas.

Det er likevel fremdeles ønskelig å opprettholde regelen om at arkiver skapt før 1950 skal bevares på sitt opprinnelige format, dette bør også gjelde for nyere papirdokumenter med særskilt historisk verdi. Arkivverket vil bidra til å sikre at mediekonverteringen og vurdering av særskilt historisk verdi gjennomføres på en sikker måte ved at det på forhånd gjøres gode vurderinger i samarbeid med arkivskaper.

Bokstav e, omhandler smidigere avleveringssituasjon tilpasset behovene. Arkivverket tar imot data fra hele offentlig sektor, og ulike offentlige etater vil ha ulike behov, både hva angår tilgang til data, og egne systemer for overføring av data. Høringsnotatet punkt 6.3.3.2 viser eksempler på dette, og Arkivverkets syn er at dette er nødvendig, og at det vil gi et rom for utvikling på et område som stadig er i endring.

Arkivverket deler også departementets vurdering når det gjelder praktiske hensyn rundt forståelse og praktisering av råderettsbestemmelsen til avleverte arkiver, og at dette kan reguleres i individuelle avtaler med statlig sektor. Det vil sikre en fleksibilitet spesielt for digitalt skapte arkiver, der arkivskaper kan ha mulighet for en tidlig avlevering. Forskerinnsyn kan for eksempel håndteres av Arkivverket, mens ordinær saksbehandling skjøttes av organet selv i et gitt antall år etter avlevering. Disse avtalene må også ta høyde for hvilke regler som gjelder for innsyn i materialet til et hvert tidspunkt. Det er spesielt viktig når det er særlovsreguleringer som skal hensyntas etter at Arkivverket tar over alt ansvar for betjening og bruk. En slik tidlig avlevering kan også bidra til at forvaltningens data kan deles raskere med andre som har behov for og lovmessig rett til slik tilgang. Arkivverket arbeider med utvikling av digitalarkivet til å bli et nettsted for offentlig og tilgangsstyrt datadeling, og dette skjer i en viss utstrekning allerede.

Arkivverket forutsetter at forskriftsbestemmelsen om avtaleinngåelse om råderett også vil gjelde for avleveringsavtaler som allerede er inngått, og der det i ettertid viser seg hensiktsmessig med en oppgavedeling mellom arkivskaper og Arkivverket om betjening og bruk av materialet.

Avslutningsvis vil vi bemerke at Arkivverket ikke knytter avleveringen til et tidspunkt, men til om dokumentasjonen er i administrativ bruk eller ikke. For digitalt skapt materiale gir det derfor liten mening å knytte det til en hovedregel om at det skal gå om lag 25-30 år før råderetten blir overført til Nasjonalarkivet (som Departementet skriver under punkt 6.3.3.3). Dette kan variere og i praksis vurderes dette sammen med avleverende organ. Nettopp derfor vil muligheten til å i større grad inngå avtaler om en mer fleksibel arbeidsdeling mellom avleverende organ og Arkivverket være hensiktsmessig.

Forslaget til § 10 støttes med de bemerkninger og endringer som fremkommer ovenfor.

7. Behandling av personopplysninger

Arkivverket er enig med departementet i at offentlige organ har nødvendig behandlingsgrunnlag for å behandle personopplysninger for arkivformål i allmennhetens interesse i arkivloven, og Arkivverket viser til oppsummeringen i punkt 7.5.3. I kraft av å ha nasjonal plikt til å bevare arkiver, har offentlig arkivdepot rett til å oppbevare arkiver for sekundærformål. Offentlige organ har på sin side plikt til å vurdere om dokumentasjonen skal bevares etter arkivloven, etter at primærformålet er utløpt. Private bevaringsinstitusjoner må etter forslaget ha behandlingsgrunnlag etter personopplysningsloven og departementet går bort fra en godkjenningssordning for behandlingsansvar.

Arkivverket har ingen innvendinger til at ansvaret ligger hos den som bevarer arkiver, og er enig med departementet i at det har betydning at behandlingen bidrar til å oppfylle formålet til arkivloven og blir utført i tråd med arkivfaglige prinsipper. Videre fremgår det i forslaget § 15 at Nasjonalarkivet skal gi veiledning og føre oversikt over privatarkivfeltet.

Dette er oppgaver Arkivverket allerede gjør og vil utvikle. Det er etter ansvarlighetsprinsippet intet behov for en godkjenningsordning og Arkivverket tilslutter seg departementets vurderinger om at arkivlovens formål, arkivfaglige prinsipper, veiledning og oversikt over privatarkivfeltet vil ha betydning i forhold til hva som har arkivformål i allmennhetens interesse jf. punkt 7.4 og oppsummeringen i punkt 7.4.3, siste avsnitt.

Departementet går bort fra Arkivlovutvalgets forslag om detaljert regulering av dataminimering. Departementets forslag legger til grunn den behandlingsansvarliges selvstendige ansvar og at minimering i form av sletting ikke må være i strid med forbudet mot kassasjon i arkivloven (punkt 7.6.3).

Det er helt avgjørende at Nasjonalarkivet, som arkivfaglig myndighet, skal godkjenne kassasjonsplaner slik at viktig samfunnsdokumentasjon fra offentlig sektor ikke går tapt. Eventuelt minimering av personopplysninger fremgår derfor av godkjente bevarings- og kassasjonsplaner og gir en korrekt balanse mellom arkivloven og personopplysningsloven. Eventuell rettsutvikling vil gjenspeiles i slike planer. Slik Arkivverket ser det, vil mer detaljerte rammer kunne reguleres i forskrifter, som foreslått av departementet jf. forslaget § 4 andre og tredje ledd.

En utfordring Arkivverket ser, er at arkivskapere pr. i dag ikke alltid har gjennomført slik dataminimering i digitalt skapte arkiver, i tråd med bevarings- og kassasjonsplanene. Arkivverket kan stå i en situasjon hvor det må tas imot arkiver som inneholder opplysninger som ikke er dataminimert i tråd med personvernforordningen, ellers går arkivene tapt.

På sikt kan dette føre til utfordringer med tanke på innsyn og tilgjengeliggjøring. Arkivverket er bevisst og jobber med disse utfordringene, og viser til at forordningen også gjelder for mottak og bevaring og viser til departementets redegjørelse om garantiene etter forordningen artikkel 89 nr. 1 i punkt 7.7.

Arkivverket er enig med departementet i at reglene i arkivloven om plikt til bevaring og forbud mot kassasjon som utgangspunkt går foran retten til sletting og støtter i sin helhet punkt 7.8.2. Et bevaringsvedtak skal sikre at bevaringsverdig dokumentasjon tas vare på etter en arkivfaglig vurdering og vil kunne overprøves rettslig. Arkivverkets syn er at det ikke er noe motsetning mellom den registrertes rett til sletting og arkivloven.

Arkivverket er positive til at det går tydelig frem i forslaget § 8, andre ledd, at kassasjonsforbudet gjelder med mindre det går tydeleg frem av særlov at arkivmaterialet skal kasseres i arkivfaglig forstand jf. forslaget. Forslaget § 8 tredje ledd åpner for at sletting i form av destruksjon kan fastsettes i annen lov enn arkivloven. Se nærmere om dette under punkt 5 her om kassasjon.

Arkivverket er positive til forskriftshjemmelen i § 8 fjerde ledd der Arkivverket kan fatte vedtak om destruksjon av personopplysninger «i særlege høve». Arkivverket antar dette gjelder der dette blir anmodet om av den registrerte, og at en slik forskrift vil ivareta hensynet i eksisterende arkivlov § 9d. Arkivverket mottar forespørsler fra offentlige virksomheter og privatpersoner om muligheten for å slette enkeltopplysninger fra arkiver. En klar hjemmel til å vedta sletting av slike opplysninger fra et bevaringsverdig arkiv, ivaretar den registrertes rettigheter ved at det gis en mulighet for arkivfaglig myndighet til å foreta en konkret vurdering i det enkelte tilfelle.

Arkivverket støtter departementet i at det er unødvendig å innføre en regel om å videreføre taushetsplikt etter en persons død jf. punkt 7.11 Personopplysningar om avdøde personar. Dagens regelverk fungerer godt og Riksarkivaren har etter dagens regler mulighet til å forlenge taushetsplikten basert på personvern betraktninger. Hjemmelen fremgår av forvaltningslovforskriften § 11.

Forslaget støttes med de bemerkninger som fremkommer.

8. Tilgjengeliggjering av arkiv og innsyn

Det er positivt at det nå er foreslått egne bestemmelser om tilgjengeliggjøring, taushetsplikt og innsyn i ny arkivlov.

Det er økende forventninger til deling av data for gjenbruk i offentlig sektor og videre bruk av data i privat næringsliv og på andre områder som for eksempel forskning. Deling bidrar til forenkling, forbedring og effektivisering for både enkeltpersoner og virksomheter. Deling må gjøres innenfor rammene av forvaltningsregelverket, personopplysningsregelverket og eventuelle særlover. Arkiv er viktige datakilder som skal kunne brukes og viderebrukes, også på tvers av sektor og forvaltningsnivå. Dersom arkivene ikke kan brukes og deles, så har de liten verdi. Det er derfor viktig for Arkivverket at lovutkastet og forskrifter ivaretar vårt samfunnsoppdrag og tilfredsstillende viktige elementer i digitaliseringsrundskrivnet. Nedenfor følger kommentarer til lovutkastets §§ 11 og 12.

Merknader § 11:

I § 11 lovfestes det at arkiv som er avlevert til langtidsbevaring hos Nasjonalarkivet eller i kommunal eller fylkeskommunale arkivdepot skal være offentlig tilgjengelige. Bestemmelsen gir arkivdepotene plikt til å legge til rette for at avleverte arkiv skal være tilgjengelige for bruk.

Det er bra at viktigheten av tilgjengeliggjøring og bruk tydeliggjøres og trekkes frem i en egen bestemmelse i lovforslaget. Arkivverket mener likevel at det er behov for ytterligere konkretisering, for å samordne ressursene og sikre at Arkivverket får gode helhetlige løsninger, som ivaretar de arkivfaglige hensynene på en god og fleksibel måte, og som legger til rette for gode løsninger på tvers av statlig, kommunal og privat sektor. Her er det viktig å være i forkant og tenke fremtidsrettet, samhandle med andre sentrale aktører, og legge til rette for fleksibilitet og fremtidig endring på en god måte.

Tilrettelegging for tilgjengeliggjøring er et arbeide som starter allerede ved avlevering, og er en forutsetning for at arkivene skal kunne brukes til formålene som er angitt i loven. Dette gjøres før det foreligger et konkret behov, og det er særlig arbeidskrevende der arkivene inneholder personopplysninger. Dette er et kontinuerlig arbeid som krever betydelige ressurser fordi metodene og verktøyene må utvikles i takt med at Arkivverket får nye typer arkiver, nye formater, endrede brukerbehov og nye bruksområder. Som nasjonalarkiv og utviklingsaktør på arkivområdet, har Arkivverket et ansvar for at samfunnets ressurser brukes fornuftig gjennom å legge til rette for og koordinere sentrale utviklingsaktiviteter. Arkivverket har også fått ansvaret for å utvikle fellesløsninger for langtidsbevaring og tilgjengeliggjøring (Digitalarkivsatsingen).

Departementet har ikke fulgt opp forslaget i NOU: 9 § 32 om å lovfeste at Nasjonalarkivet skal forvalte en felles, allment tilgjengelig og nettbasert katalog. Arkivverket forstår det slik at det skyldes lovtekniske vurderinger og ønsket om en mer overordnet arkivlov, men at dette ikke er til hinder for at Arkivverket likevel fortsetter arbeidet med en slik rolle herunder felles katalog.

Arkivverkets syn er at en slik rolle er viktig for å kunne følge opp føringene for digitalisering i offentlig sektor, som sammenhengende tjenester, brukeren i sentrum, prinsippet om kun en gang, felles digitalt økosystem for samhandling og forvaltning av informasjon og data som en ressurs som skal komme samfunnet til gode. For å lykkes er det nødvendig med en koordinert forvaltning av opplysninger om arkivene (metadata), blant annet opplysninger om hvilke forhold arkivene gir informasjon om, i hvilken kontekst arkivene oppstod og hvor man kan finne arkivene. Denne informasjonen finnes i kataloger som forvaltes av arkivsektoren og utenfor arkivsektoren. Eksempler på dette er Arkivportalen, Digitalarkivet, Digitaltmuseum, NBdigital, Felles datakatalog og en rekke ulike kataloger i arkivinstitusjoner, bibliotek og museer. Både med hensyn til brukervennlighet, datakvalitet og samfunnsøkonomi mener Arkivverket at opplysninger om arkivene (metadata) i størst mulig grad må gjenbrukes på tvers av kataloger, utveksles maskinelt mellom ulike kataloger og at det etableres en nasjonal arkivkatalog som kan legge til rette for dette. Arkivportalen.no brukes i dag av de fleste arkivinstitusjoner og mange museer og bibliotek, men er underlagt et forvaltningsregime som gjør det vanskelig å sikre koordinert register- og

metadataforvaltning og ikke er egnet for utvikling av nødvendig funksjonalitet og tjenester for å ha den rollen som nasjonal arkivkatalog er tenkt å ha.

Arkivportalen.no forvaltes av Stiftelsen ASTA, som eies av Arkivverket og Arkivforbundet. Arkivverket er i dialog med Arkivforbundet og andre aktører i arkivsektoren om behovene knyttet til en nasjonal arkivkatalog og etablering av et forvaltningsregime som vil ivareta dette. Arkivverket er av den oppfatning at en slik rolle for Nasjonalarkivet bør forskriftsfestes og anbefaler at det tas inn en forskriftshjemmel om dette.

Forslaget til § 11 støttes med de bemerkninger og endringer som fremkommer ovenfor.

Merknader § 12

I forslaget til § 12 følger det at for Nasjonalarkivet skal forvaltningsloven være hovedregelen for innsyn i historiske arkiv såfremt det ikke er fastsatt i lov eller i medhold av lov at annen taushetsplikt skal gjelde. Det er også foreslått tilpasninger, slik at Arkivverket kan gi innsyn der særlov åpner for en videre innsyns adgang enn forvaltningsloven, og at partsrettigheter og annen lovfestet innsynsrett også skal kunne gjøres gjeldende hos Arkivverket.

For Arkivverket, som har rundt 20 000 innsynsforespørsler per år, er det avgjørende at regelverket er tydelig og anvendelig. Forslaget om opprydding knyttet til lovvalget, er bra og fornuftig. Arkivverkets syn er at det er nødvendig at det lovfestes at det er forvaltningslovens regler om taushetsplikt som skal legges til grunn ved innsynbehandling for historiske arkiv i Arkivverket, slik at usikkerhet om dette fjernes.

Arkivverket oppfatter at forslagens § 12 kan gi økt arbeidsbyrde og større behov for juridisk kompetanse.

Arkivverket forstår lovforslagets første ledd slik, at særlovs bestemmelser om taushetsplikt kun skal gjelde for Arkivverket når dette eksplisitt fremgår av en bestemmelse i særlov eller forskrift. Dette bør fremgå tydelig av lovforslagets § 12 første ledd siste linje, og det foreslås derfor at det tas inn «for Arkivverket», slik: «(...) dersom det ikke er fastsett i lov eller i medhold av lov at ei annen teieplikt skal gjelde for Arkivverket.»

Arkivverket er imidlertid skeptiske til forslagens § 12 første ledd om at annen taushetsplikt kan gjelde for Arkivverket.

For Arkivverket er det av betydning at eventuelle særlover herunder profesjonsbasert taushetsplikt ikke setter begrensninger for Arkivverkets samfunnsoppdrag på ubestemt tid. Arkivverket støtter derfor departementets vurderinger og uttalelse om at i de situasjoner særlov skal gjelde for Arkivverket, så bør denne være tidsbegrenset. Arkivverket anmoder derfor departementet om å vurdere om det skal åpnes for forskriftshjemmel til § 12 hvor det er anledning til å regulere maksimal lengde på taushetsplikt knyttet til særlov/profesjonsbasert taushetsplikt.

Av høringsnotatet (punkt 8.3.4.2) fremgår at «*Departementene bør derfor vurdere sine sektorregelverk for å sjå om det er behov for å gjere tydeleg kva for reglar som skal gjelde for teiepliktig informasjon etter avlevering til arkivdepot*» Når Kulturdepartementet overlater vurderingene av behovet til det enkelte sektordepartement, medfører dette uforutsigbarhet tilknyttet omfanget og risiko for at ikke alle relevante hensyn ivaretas. Dersom mange departement inntar slike bestemmelser i sektorlovgivningen (tidligere anslått at det er 59 særlover), vil det kunne bli ressurskrevende og medføre et omfattende rettskildetilbud å håndtere for Arkivverket. Arkivverket er derfor opptatt av at dette kun bør være aktuelt i unntakstilfeller hvor det er særlig behov for det. Arkivverket har lang erfaring og betydelig kompetanse med å behandle innsyns krav i de forskjellige arkivene, og forvaltningslovens regime herunder blant annet Riksarkivarens mulighet for forlenging av taushetsplikt etter forvaltningsforskriften, bør i hovedsak være tilstrekkelig. Arkivverket mener prinsipielt at slike hjemler bør tas inn i forskrift tilknyttet § 12. Subsidiært at det bør tas inn i § 12 at i de tilfeller det enkelte departement vurderer å innføre en slik hjemmel, må det i forkant gås i dialog med Arkivverket, slik at man sammen kan vurdere behovet, rekkevidden og rammene for en slik hjemmel i sektorlovgivningen for Arkivverket.

Departementet foreslår i § 12 andre ledd en mulighet for å tillegge særlov vekt i de situasjoner dette gir en bedre innsynsrett, Arkivverket er enig i at det er behov for en slik mulighet. Av høringsnotatet (punkt 8.3.4.2) fremgår «*Dette betyr også at drøftingar av regelverket i særlovgevinga kan bli trekte inn i samband med vedtak gjorde av Nasjonalarkivet, og at Nasjonalarkivet, i alle fall på sentrale innsynsområde, må opparbeide seg god kunnskap om regelverket og innsynpraksis hos arkivskapar. Samtidig gjev dette Nasjonalarkivet ein fleksibilitet som det er behov for i praksis*». Arkivverket oppfatter det som kodifisering av Arkivverkets praksis på straffe- og helsesaker hvor særlov trekkes inn og legges vekt på ved anvendelse av forvaltningsloven. En lovanvendelse hvor Arkivverket benytter forvaltningslov og arkivlov i kombinasjon med særlov, vil gi et helhetlig og ryddig rettskildesbilde, og Arkivverket støtter departementets betraktninger om dette i høringsnotatets side 143. I høringsnotatets lovkommentar til dette leddet fremgår at «*Regelen er ein «kan-regel» som gjev Nasjonalarkivet rett, men ikkje plikt, til å gje slikt innsyn*» Forslaget til lovtekst gjenspeiler imidlertid ikke dette, og det må synliggjøres at det er en «kan-regel».

Arkivverket støtter at det er råderettens overgang som er skjæringstidspunktet for hvilke regler som gjelder for Arkivverkets innsynsvurderinger.

Arkivverket er enig i departementets betraktninger rundt kommunale arkiv, og støtter behovet for en nærmere gjennomgang av dette.

Forslaget i § 12 støttes med de bemerkninger og endringer som kommer frem ovenfor.

9. Utførsel av arkiv

Departementet viderefører i det vesentlige dagens regler om utførsel av arkiv i ny § 7. Hovedregelen er utførselsforbud og foreslår at unntak fra utførselsforbudet reguleres ved forskrift.

Arkivverket var positive til Arkivlovutvalgets forslag om at det som hovedregel skulle åpnes for overføring av digital dokumentasjon til utlandet, med de begrensninger og krav som ble foreslått.

Arkivverket støtter forslaget om at det blir gitt hjemmel til midlertidig utførsel i sammenheng med mediekonvertering, konservering og sikring innenfor EØS uten samtykke fra Nasjonalarkivet. Det er kun i særlige tilfeller det skal være behov for Nasjonalarkivets samtykke.

Arkivverket antar fortsatt, at det vil være et behov for utførsel av offentlige arkiv, særlig ved bruk av sky-tjenester. Det vesentlige fra et arkivfaglig perspektiv er at utførsel må være arkivfaglig forsvarlig. Det innebærer også at arkivet ikke står i fare for å gå tapt, som synes å være departementets begrunnelse for at utgangspunktet er utførselsforbud. Det er imidlertid viktig å skape fleksible løsninger som muliggjør enklere dokumentasjonsprosesser i offentlig forvaltning. Det kan være fornuftig å innta mer detaljert regulering i forskrift og Arkivverket har ingen innvendinger mot slik regulering.

Forslaget til § 7 støttes.

10. Etterleving av lova og tilsyn

Departementets lovforslag støtter den tilsynsmetodikken som Arkivverket har fulgt de siste årene. Arkivverkets tilsyn er brukervennlig, og legger stor vekt på veiledning og dialog. Tilsynsvirksomheten bør stadig evalueres og tilpasses, i dialog med andre tilsynsetater. Dette er noe Arkivverket allerede er i god gang med og stiller seg svært positivt til.

Det er foreslått at veiledningsplikten reguleres i § 3, og tilsynsvirksomheten reguleres i § 13. Nasjonalarkivet gis hjemmel til å føre tilsyn med at staten, fylkeskommunene og kommunene etterlever bestemmelse i §§ 4 til 10 i arkivloven og reglene i kommuneloven, § 25-1. Tilsynet skal skje i samsvar med kommunelovens kapittel 30. Nasjonalarkivet kan be om dokumentinnsyn uavhengig av taushetsplikt, jf. § 13 første ledd. Arkivverket er godt fornøyd med forslaget.

Arkivverket ser imidlertid at etterlevelse av bestemmelsene ikke omfatter foreslåtte § 11 om tilgjengeliggjøring. Arkivverket mener at dette er et unaturlig skille, og viser til at tilgjengeliggjøring er en sentral oppgave i arkivsektoren. Det foreslås derfor at etterlevelse også skal omfatte § 11, og tas inn slik i første ledd første pkt. « (...) » «§§ 4 til 11 i arkivlova».

Når det gjelder tilsynsvolum er Arkivverket enig i at det er et forhold som bør omfattes av styringsdialogen som i dag.

Forslaget til §13 støttes, med de kommentarer og endringer som er foreslått.

11. Sanksjonar

Lovutkastet viderefører muligheten til å pålegge retting og innfører adgang til å pålegge rekonstruksjon. Det innføres mulighet for å ilegge tvangsmulkt og straffebestemmelsen utvides med grov uaktsomhet.

Arkivverket mener at forslagene er gode og hensiktsmessige for formålet. Arkivverket viser til at etterlevelse av arkivregelverket er sentralt, i motsatt fall vil dette kunne medføre tap av viktig dokumentasjon, forringet rettssikkerhet og manglende offentlighet. Arkivverkets fokus i tilsynssituasjon er å veilede, men i de situasjoner det avdekkes betydelige brudd og det gis pålegg uten at det følges opp, er det helt nødvendig at Arkivverket som tilsynsmyndighet har anledning til å pålegge sanksjoner som bidrar til gjennomføring. Muligheten til å kunne pålegge rekonstruksjon, ilegge tvangsmulkt og straffeansvar ved grov uaktsomhet, vil på sikt ha en preventiv effekt, og Arkivverket ser det som sannsynlig at selve muligheten til dette, vil resultere i at langt flere virksomheter enn i dag følger opp pålegg uten at det blir nødvendig å igangsette sanksjonen. Dette er et tydelig signal, som vil gi en forebyggende effekt og et økt fokus på etterlevelse av regelverket. Departementas forslag vil medføre en styrking av arkivplikten, og vil generelt være i samfunnets interesse.

Forslagene i §§ 13 og 14 støttes.

12. Privatarkiv

Arkivverket ser det som positivt til at mange av bestemmelsene om privatarkiv blir videreført i den nye loven. Arkivverket er imidlertid bekymret for at den formelle arbeidsdelingen mellom forvaltningsnivåene, som var beskrevet i Arkivlovutvalgets lovforslag, ikke er tatt med videre. Slik Arkivverket ser det, er det en reell fare for at fylkeskommuner og kommuner ikke vil prioritere å utvikle politikk og ta ansvar for et fagfelt som de ikke har noe lovregulert ansvar for. Dette er en bekymring Arkivverket har, til tross for at arbeidet i dag fremstår som godt konsolidert og bygget på frivillige samarbeidsstrukturer mellom forvaltningsnivåene.

Arkivverket mener det er et godt grep å lovfeste at Nasjonalarkivet skal gi råd og veiledning til andre institusjoner som arbeider med privatarkiv. Arkivverket mener det kan bidra til å styrke Nasjonalarkivets koordinerende rolle på privatarkivfeltet at veiledningsmuligheten er blitt formalisert. Arkivverket ser likevel at formuleringene i lovforslaget kunne vært tydeligere på å beskrive våre oppgaver slik de utføres i dag. Når Arkivverket skal «*rettele andre verksemdar som tek vare på privatarkiv*», slik det står i § 15 c, setter Arkivverket veiledningen vi gjør på privatarkivfeltet i sammenheng med vår rolle som utviklingsaktør og koordinator på privatarkivfeltet. Arkivsektoren har begrenset med ressurser til utviklingsarbeid, og Arkivverket mener det er viktig at Nasjonalarkivet fortsatt skal ha en tydelig rolle som utviklingsaktør og aktiv samarbeidspartner for fylkeskoordinerende institusjoner for privatarkiv og andre bevaringsinstitusjoner som bevarer privatarkiv. Det er Arkivverkets mål å bidra til å utvikle privatarkivfeltet gjennom dialog med sektoren om utvikling av bevaringsplaner, retningslinjer og metodikk, samt egne satsinger på relevante temaer som for eksempel bevaring av digitale privatarkiv. Arkivverket forvalter også utviklingsmidler til bevaring av privatarkiv, som har direkte sammenheng med vår rolle som utviklingsaktør. Arkivverket mener derfor at § 15 kan formuleres tydeligere gjennom å vise til Nasjonalarkivets koordinerende rolle som utviklingsaktør på arkivfeltet, heller enn kun å bruke begrepene å «retteleie og føre register».

Arkivverkets syn er at det er bra at § 15 andre ledd er tydelig med hensyn til virksomhetenes plikt til å gi Nasjonalarkivet "nødvendige opplysninger for å halde oversyn og føre register". Arkivverket mener i denne sammenhengen også at utvikling av en ny nasjonal arkivkatalog vil være viktig for å kunne holde oversikt over privatarkiv og legge til rette for økt tilgjengeliggjøring og bruk. Katalogen som brukes i dag, har en struktur som det ikke går an å bygge videre på for blant annet å kunne koble sammen data fra flere ulike kataloger, noe som er viktig for fremtidig tilgjengeliggjøring og bruk, se også om dette under punkt 8 ovenfor under § 11.

Arkivverket og andre depotinstitusjoner, gir innsyn i privatarkiv til forskere og enkeltpersoner og privatarkiv blir publisert på Digitalarkivet. Arkivverket oppfatter at § 11 om Tilgjengeliggjøring av arkiv som er avleverte til langtidslagring, også gjelder for privatarkiv, men dette kunne ha kommet tydeligere fram i lovutkastet. Arkivverket anser at vi har en tilgjengeliggjøringsplikt som også gjelder for privatarkiv, noe som styrkes av at Arkivverket skal "føre register". Privatarkivene skal tilgjengeliggjøres innenfor rammen av lover og regler. Der det ikke finnes innsynsregler etter avtale med arkivgiver, skal Nasjonalarkivet og andre institusjoner som bevarer og forvalter privatarkiv følge forvaltningsloven og forvaltningsforskriften § 11.

Slik § 16 om avtaler om bevaring av privatarkiv første ledd, er formulert i lovutkastet, kan det se ut som om flere statlige institusjoner som bevarer og forvalter privatarkiv faller utenfor bestemmelsen, siden de ikke nevnes. Slik det er formulert, kan det bli til hinder for at privatarkivfeltet håndteres helhetlig i offentlig sektor, og dette bør derfor endres.

I § 17, om særskilt verneverdige privatarkiv, tredje ledd, mener Arkivverket at det i tillegg til kopiering av informasjoninnholdet, medregnet metadata og annen kontekstinformasjon bør tas med at det kan inngås avtale om tilgjengeliggjøring av arkivet.

Forslag til ny formulering, § 17 tredje ledd:

«Særskilt verneverdige privatarkiv kan ikkje delast opp, førast ut av landet, skadast eller øydeleggjast utan samtykke frå Nasjonalarkivet. I samband med at det blir gitt slik samtykke, kan Nasjonalarkivet inngå avtalar om tilgjengeliggjøring eller krevje å få kopiere informasjoninnholdet, medrekna metadata og annan kontekstinformasjon i arkivet utan vederlag.»

Gjeldende arkivlov §§ 19 og 20 omtales under punkt 3 Verkeområde, hvor det også omtales behov for utvidelse av virkeområdet.

Forslaget til §§ 15, 16 og 17 støttes med de bemerkninger og endringer som fremkommer ovenfor.

Med hilsen

Inga Reidun Bolstad

riksarkivar

Guri Kaspara Lande

direktør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen underskrifter